

معیار سنجش ارزش انسان اخلاق و دانش اوست.

سرشناسه	: برزوزاده، محمد ۱۳۵۲
عنوان و نام پدیدآور	: حسابداری بهای تمام شده و کاربرد آن در بودجه‌ریزی عملیاتی، با اتکال به بودجه‌ریزی عملیاتی و تعیین قیمت تمام شده فعالیت‌ها و خدمات و محصولات واحدهای مجری و احسن برزوزاده.
وضعیت ویراست	: اویراست ۱۲
مشخصات نشر	: سپوند، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۸ ص، ۹/۵ × ۱۹ س.م.
شابک	: ۷۹۰۰۰ ریال: ۶-۰۰-۹۲۹۶۴-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: حسابداری قیمت تمام شده
موضوع	: هزینه یابی بر مبنای فعالیت
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۲ ب ۴ ۵۶۸۶/ق ۹ HF
رده‌بندی دیویی	: ۶۵۷/۴۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۳۶۰۳۴۵

حسابداری بهای تمام شده

و کاربرد آن در بودجه‌ریزی عملیاتی

به انضمام دستورالعمل‌های مرتبط با بودجه‌ریزی
عملیاتی و تعیین قیمت تمام شده فعالیت‌ها
و خدمات و محصولات بخش عمرانی

محسن برزوزاده

کارشناس رسمی دادگستری (حسابداری و حسابرسی)

انتشارات سپینود

حسابداری بهای تمام شده
و کاربرد آن در بودجه‌ریزی عملیاتی

محسن برزوزاده

کارشناس رسمی دادگستری (حسابدار - حسابداری)

*

ناشر: انتشارات سپینود

صفحه‌آرایی و طرح جلد: مرتضی فتح‌اللهی

مدیر فنی و اجرایی: محمد برزوزاده

لیتوگرافی و چاپ: زیتون

نوبت چاپ: اول/بهار ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

بها: ۷۹۰۰ تومان

*

کلیه حقوق محفوظ است

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۹۶۴-۶-۰

فهرست مطالب

پیشگفتار..... ۸

فصل نخست: نقش و ماهیت حسابداری بهای تمام شده

در طبقه‌بندی هزینه‌ها..... ۱۰

بخش اول: تعریف حسابداری بهای تمام شده..... ۱۰

بخش دوم: هزینه‌یابی و سنجش مسئولیت..... ۱۲

بخش سوم: طبقه‌بندی هزینه‌ها بر اساس ماهیت هزینه و عملکرد

مدیریت..... ۱۳

بخش چهارم: طبقه‌بندی هزینه‌ها بر اساس رفتار هزینه و ارتباط

با محصول..... ۱۵

بخش پنجم: عوامل بهای تمام شده (ساخت محصول)..... ۱۷

بخش ششم: روشهای کاربردی شناخت عوامل هزینه تولید بهای

تمام شده ساخت محصول..... ۱۹

فصل دوم: کاربرد تکنیک‌ها و روش‌های هزینه‌یابی..... ۲۷

بخش اول: هزینه‌یابی سفارش کار و مرحله‌ای..... ۲۷

بخش دوم: هزینه‌یابی محصولات مشترک..... ۳۱

بخش سوم: سیستم هزینه‌یابی واقعی و استاندارد..... ۳۳

بخش چهارم: هزینه‌یابی جذبی و مستقیم..... ۳۴

- بخش پنجم: هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت..... ۳۶
- بخش ششم: روشهای کاربردی شناخت سیستم‌های هزینه‌یابی
- کاربرد تکنیک‌ها و روش‌های هزینه‌یابی ۴۰

فصل سوم: روشهای اجرایی محاسبه بهای تمام شده و

- نقش آن در تصمیم‌گیری مدیران..... ۵۰
- بخش اول: بهای تمام شده و حجم فعالیت در بنگاههای
- اقتصادی:..... ۵۰
- بخش دوم: نحوه محاسبه بهای تمام شده و حجم فعالیت به
- روش ریاضی ۵۱
- بخش سوم: نقطه سر به سر و تجزیه و تحلیل تغییر حجم تولید و
- فرش ۵۲
- بخش چهارم: نقش عوامل هزینه (بهای تمام شده) در
- تصمیم‌گیریهای مدیران ۵۳
- بخش پنجم: تکنیک‌های تصمیم‌گیری مدیران در کارگاههای
- تولیدی ۵۴
- بخش ششم: روشهای کاربردی تصمیم‌گیریهای مدیران در
- انتخاب یک روش تولیدی ۶۰

فصل چهارم: بودجه‌ریزی بر مبنای فعالیت ۷۰

- بخش اول: مراحل تهیه بودجه بر مبنای فعالیت..... ۷۰
- بخش دوم: تکنیک هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت..... ۷۶
- بخش سوم: محدودیت‌های هزینه‌یابی فعالیت ۸۳
- بخش چهارم: مزایای تکنیک «هزینه‌یابی و مدیریت براساس
- فعالیت» ۸۵
- بخش پنجم: اجرای پروژه «مدیریت فعالیت‌ها» ۸۸
- بخش ششم: روشهای عملیاتی بودجه‌ریزی بر مبنای فعالیت..... ۹۳

فصل پنجم: بودجه‌ریزی عملیاتی ۱۰۳

- بخش اول: کلیات (اهداف و وظایف) بودجه عملیاتی ۱۰۳

بخش دوم: مراحل انجام بودجه عملیاتی.....	۱۰۹
بخش سوم: تنظیم بودجه ریزی عملیاتی طبق روش اندازه گیری	
کار یا کارسنجی.....	۱۱۵
بخش چهارم: فواید بودجه عملیاتی.....	۱۱۹
بخش پنجم: موانع بودجه عملیاتی.....	۱۲۴
بخش ششم: روشهای اجرایی بودجه ریزی عملیاتی.....	۱۲۸
پیوست ها.....	۱۳۹
آیین نامه اجرایی ماده (۱۶) قانون مدیریت خدمات کشوری.	۱۳۹
دستور العمل بودجه ریزی عملیاتی موضوع ماده ۲۱۹ قانون برنامه	
پنجم پنجساله توسعه.....	۱۴۶

www.ketab.ir

بودجه‌ریزی عملیاتی، فرآیند مرتبط ساختن هزینه‌ها و نتایج است؛ در حالی که این نوع بودجه بندی در بسیاری از کشورهای توسعه یافته استقرار یافته است. در کشور ما نیز لزوم برقراری این سیستم بودجه‌ریزی مورد توجه قرار گرفته و دولت موظف شده است تا پایان سال دوم برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به تدریج زمینه‌های لازم برای تهیه بودجه به روش عملیاتی در کلیه دستگاههای اجرایی به نحوی فراهم آورد که لایحه بودجه سال سوم برنامه به روش مذکور تهیه، تدوین و تقدیم مجلس شورای اسلامی شود؛ همچنین در اجرای بند (۳۲) سیاستهای کلی برنامه پنجم و استقرار نظام بودجه‌ریزی عملیاتی، اعتباراتی که بر اساس قیمت تمام شده موضوع ماده (۱۶) قانون مدیریت خدمات کشوری اختصاص می‌یابد، پس از پرداخت به واحدهای مربوطه بدون الزام به رعایت قوانین و مقررات عمومی حاکم بر دستگاههای دولتی و فقط بر اساس آیین‌نامه‌های مالی و معاملاتی و اداری و استخدامی هزینه می‌گردد؛ همچنین دولت نیز موظف است به استناد بند (ه) ماده

(۲۱۴) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، استانداردهای ملی حسابداری و حسابرسی طرحهای تملک دارایی سرمایه ای و قیمت تمام شده که توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و توسط معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری تایید و ابلاغ می گردد از ابتدای سال دوم برنامه در طرحهای بزرگ و متوسط پیاده کند؛ کلیه شرکتهای دولتی موضوع ماده (۴) قانون مدیریت خدمات کشوری که فهرست آنها توسط دولت تعیین می شود و نیز شرکتهای پذیرفته شده در بورس به استناد ماده (۲۱۸) قانون برنامه پنجم توسعه مکلفند از سال دوم برنامه از طریق سازمان حسابرسی و نه موسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی حسب مورد در جهت افزایش صرفه اقتصادی، کارایی و اثربخشی فعالیت شرکتهای افزایش قابلیت اعتماد گزارشهای مالی نسبت به انجام حسابرسی عملیاتی اقدام نمایند؛ به منظور استقرار نظام بودجه ریزی عملیاتی، دولت موظف است تا پایان سال دوم برنامه در اجرای ماده (۲۱۹) قانون به تدوین زمینه های لازم را برای تهیه بودجه به روش عملیاتی در کلیه دستگاه های اجرایی فراهم آورد. ضمناً به استناد ماده (۱۵) دستورالعمل بودجه ریزی عملیاتی موضوع ماده (۲۱۹) قانون برنامه پنجم توسعه، صورتهای مالی پایان دوره دستگاههای اجرایی بایستی مطابق چهارچوبی که توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و ابلاغ می گردد، تهیه و پس از تایید مدیر واحد مجری و انجام حسابرسی ارایه شود.

محسن برزوزاده

کارشناس رسمی دادگستری (حسابداری و حسابرسی)